

Peqqissaanikkut Nutarterineq Sundhedsreformen

Allanguineq pisariaqartoq
Den nødvendige forandring

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Naqiterisitsisoq · Udgiver

Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik
Departementet for Sundhed

Aaqissuisut · Redaktion

Nukaraq Eugenius
Mirian Rønne
Ea Cecilie Aidt

Assiliisut · Fotos

Anda Hansen, qupp. 1, 2, 7, 12, 15, 17, 19, 23
Inngi Lennert Olsen, qupp. 9
Nukaraq Eugenius, qupp. 4, 32

Ilusilersuisoq · Layout

Tegnestuen Tita

Naqiterivik · Tryk

Clemenstrykkeriet

September 2010

Allanngineq pisariaqartoq

Asasakka innuttaaqatikka

Peqqinnissaqarfik suliffeqarfiuvoq inunnngornitsinniit toqunissatsinnut malinnaaffiginnittartooq. Kikkut tamarmik peqqinnissaqarfik aqquasaarsimavaat, sullissinerillu peqqinnissaqarfimmit pissarsiarisartakkavut pillugit kikkut tamarmik immikkut isummertarput. Maanna peqqinnissaqarfik annertuumik nutarteriffigineqalerpoq, aperissallunilu pissusissamisoorpoq: Qanoruna pisoqarniartooq? Peqqissaanikkullu nutarterineq uannut ilaqtannullu qanoq kinguneqassava? Peqqissaanikkut nutarterineq nuna tamakkerlugu 1. januar 2011 atuutilersussaq quppersakkami matumani atuarsinnaavat. Neriuppunga quppersagaq apequtivit amerlanersaannut akissuteqarsinnaasoq.

Peqqissaanikkut nutarterinermi pingaarnertut peqqinnissaqarfiup qanoq aqunneqarnerata aqqissuunneqarneratalu allannngortinnissaat pineqarnerupput. Angunia-gaavoq aqutsinerup, sulisut piginnaasaasa, teknologiillu nutaat qitiutinnissaat, taamaaliornikkut nukiit aningaasallu pitsaanagerusumik atornissaat, taamaalilluni peqqissutsikkut neqeroorutit pitsaassusiat atatiinnassallugu — ilaatigullu pitsanngorsarlugit — ullumikkut ilisimasatsinnit pitsaanagerusumik. Peqqinnissaqarfiup nutarternerata kingorna peqqissutsikkut neqeroorutaasut, immikkut annertuumik ilisimasaqarnernik pisariaqartitsinngitsut, sapinngisamik angerlarsimaffitta qanittuani annertunerusumik ingerlanneqartalissapput. Passussinerit ilisimasatigit, piginnaasatigit teknologiinillu immikkut pisariaqartitsissut suli Dronning Ingridip Napparsimmavissuani, Danmarkimi imaluunniit Islandimi ingerlanneqartassapput.

Den nødvendige forandring

Kære medborgere

Sundhedsvæsenet er en institution, der følger os fra fødsel til død. Alle har vi været i berøring med sundhedsvæsenet, og alle har vi en mening om de ydelser, vi modtager fra sundhedsvæsenet. Nu står sundhedsvæsenet over for en større reform, og det er naturligt, at det giver anledning til spørgsmål: Hvad er det, der kommer til at ske? Og hvilken betydning får Sundhedsreformen for mig og min familie? I dette hæfte kan du læse om Sundhedsreformen, som træder i kraft i hele landet d. 1. januar 2011. Jeg håber, at hæftet giver svar på de fleste af dine spørgsmål.

Sundhedsreformen handler især om at ændre den måde sundhedsvæsenet er ledet og organiseret på. Målet er, at sætte fokus på ledelse, personalets kompetencer samt ny teknologi, og derved udnytte ressourcerne bedre for at kunne bevare — og i nogle tilfælde forbedre — kvaliteten af det sundhedstilbud, vi kender i dag. Efter Sundhedsreformen vil det sundhedstilbud, som ikke kræver et højt specialiseret niveau, i højere grad foregå så tæt på vores hjem som muligt. De behandlinger som kræver specialiseret viden, færdigheder og teknologi vil fortsat foregå på Dronning Ingrid's Hospital, i Danmark eller Island.

Vores bosætningsmønster, levemåde og de teknologiske muligheder har ændret sig meget siden den nuværende struktur af sundhedsvæsenet blev til i 1928, og derfor er der behov for, at sundhedsvæsenets organisation bliver tilpas-

Najugaqariaatsigut, inooriaaserput teknologiikkullu periarfissagut peqqinnissaqarfiup maanna aaqqissuunera 1928-mi atuutilermalli annertuumik allanngorsimapput, taamaammallu peqqinnissaqarfiup aaqqissuunneqarnerata inuiaqatigiinnut nutaaliaasunut tulluussarnissaa pisariaqarpoq. Peqqinnissaqarfik arlalinnik unammilligassaqarpoq. Peqqinnissaqarfimmut aningaasartuutit amerliartorput, ilaatigut utoqqaanerulersut amerlimmata, nappaatillu inooriaatsimit aallaaveqartut nalinginnaanerulersimammata. Peqqinnissaqarfimmi sulisut kajungilersinniarneri sulisoriinnarniarnerilu ajornakusoorput, sullissinissamullu peqqinnissaqarfiup tunniussinnaasaanut tunniuttariaqagaanullu naatsorsuutigisat anertusiartorlutik.

Naalakkersuisut isumaqarluinnarput Peqqissaanikkut nutarterineq tunngaviussasoq, peqqinnissaqarfiup aamma siunissami tunniussinnaasaasa nalitsinni kiffartuusseriaatsinut tulluussarneqarnissaannut. Allanguineq Naalakkersuisut akisussaaffiginersaavaat, tatigilluinnarparpullu peqqinnissaqarfiup sulisuisa pikkorissut peqqinnissaqarfitta nutarternissaa siunertalimmik sulissutigisagaat, nunami maani innuttaasunut tamanut iluaqutis-sanngorlugu.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga
Agathe Fontain

set det moderne samfund. Sundhedsvæsenet står over for en række udfordringer. Udgifterne til sundhedsvæsenet vokser, blandt andet fordi vi bliver ældre og livsstilssygdomme bliver mere almindelige. Det er vanskeligt at tiltrække og fastholde sundhedspersonale og forventningerne til de ydelser, sundhedsvæsenet kan og skal levere, stiger.

Naalakkersuisut er af den klare overbevisning, at Sundhedsreformen er en forudsætning for, at sundhedsvæsenet også i fremtiden kan levere en tidssvarende service. Naalakkersuisut har det overordnede ansvar for reformen, og vi har fuld tiltro til, at sundhedsvæsenets dygtige personale vil arbejde målrettet for at forny vores sundhedsvæsen til gavn for alle borgere i dette land.

Med venlig hilsen
Agathe Fontain

Peqqissaanikkut nutarterineq – sooq aamma qanoq?

Sooq?

Peqqissaanikkut nutarterinermi anguniakkat pingaarnerit tassaapput:

- Peqqinnissaqarfiup aamma siunissami nalitsinnut naleqquttumik sullissinissaata qulakkeernissaa
- Sumiiffikkaani innuttaasut peqqissutsikkut sullinneqarnerisa qitiutinnissaa
- Sumiluunniit najugaqaraluaanni napparsimasut peqqinnissaqarfimmi sullinneqarnerisa pitsanngorsarnissaa
- Nakorsartinnerup pitsaassusiata qaffassarnissaa
- Sulisussarsiornermi periarfissat pitsanngorsarnissaat
- Aningaasaqarnikkut sulisoqarnikkullu isumalluutit pitsaanerpaamik atorluarnissaat

Qanoq?

Nakorsaqarfiit 16-it peqqinnissaqarfiit 5-nngussapput

Nuna peqqinnissaqarfinnut 5-nut agguarneqassaaq. Peqqinnissaqarfinni tamani ataatsimik napparsimmaveqassaaq, peqqinnissaqarfimmi peqqissutsikkut kiffartuussinermik akisussaasussat. Taamattaq peqqinnissaqarfimmi arlalinnik minnerusunik nakorsartarfeqassaaq. Peqqinnissaqarfiit suliaqarfitsigut atukkanik pitsaanerusunik pilersitsinissaq siunertaraat, sulisut ilisimasaminnik avitseqatigiissinnaallutik imminnullu tapersorsolutik. Peqqinnissaqarfinni sulinissaq pilerinarnerulissaaq suleqatit ilinniarluarsimasut amerlanerulernerisigut.

Aqutsisut ikinnerusut – assaat amerlanerusut

Peqqissaanikkut nutarterinermi peqqinnissaqarfimmi immikkoortortat 16-iusut talimannngussapput, aqutsisullu 16-iunnaarlutik tallimannngussapput. Tamatuma kingunerissavaa nakorsat 11-t peqqissaasullu 11-t siusinne-

Sundhedsreformen – hvorfor og hvordan?

Hvorfor?

De vigtigste mål med Sundhedsreformen er, at:

- Sikre at sundhedsvæsenet også i fremtiden kan levere en tidssvarende service
- Sætte fokus på den lokale sundhedsbetjening af borgerne
- Forbedre patienternes adgang til sundhedsvæsenets ydelser uanset bosted
- Øge kvaliteten af behandlingen
- Forbedre muligheden for rekruttering af personale
- Udnytte de økonomiske og personalemæssige ressourcer bedst muligt

Hvordan?

16 distrikter bliver til 5 sundhedsregioner

Landet bliver inddelt i 5 sundhedsregioner. I hver region er der et regionssygehus, som har det overordnede ansvar for sundhedsbetjeningen i regionen. Der er også flere mindre behandlingssteder i regionen. Regionerne har til formål at skabe et stærkere fagligt miljø, hvor personalet kan dele viden og støtte hinanden. Et stærkere fagligt miljø skal gøre det mere attraktivt at arbejde i regionerne.

Færre ledere – flere hænder

Med Sundhedsreformen bliver sundhedsvæsenets 16 distrikter til 5 sundhedsregioner, og der bliver 5

rusukkut piffissartik aqutsinermut allaffissornermulu atortarsimasartik maanna napparsimasunik sullissinermut atortalissammatigu.

Ungasianit nakorsiertitsineq

Ungasianit nakorsiertitsineq peqqinnissaqarfiup innuttaasunit naligiinnerusumik atornissaanut periarfissiis-saaq, sumiiffinnilu minnerusuni peqqinnissaqarfimmi sulisut qulakkiissallugu qaqugukkulluunniit peqqinnissaqarfimmi sulisunik allanik isumasioqateqarsinnaanertik – pilertortumik sunniuteqartumillu.

Ilinniartitaaneq sulisunillu piginnaangorsaaneq

Peqqissaanikkut nutarterinerup kingunerissavaa sulisooqatigiit ilaasa nutaanik suliassaqalernissaat. Ilinniarnerit pikkorissarnerillu nutaat sulisut suliassaminnik nutaanik isumaginninnissaannut piukkunnarsassavaat. Ilutigitillugulu peqqinnissaqarfiup sulisut tamaasa ataatsimut isigalugit ilinniarteqqinnissaat piginnaangorsaqqinnissaallu suli aalluttuassavaa.

Suliaqarfisigut ataatsimoortumik najoqqutassiat

Peqqinnissaqarfiup 2002-mi naartusut ernissussallu isumaginissaannut nuna tamakkerlugu najoqqutassianik atuutsitsilerpoq. Najoqqutassiorneq ernisitsisarnermut pitsaasumik sunniuteqarpoq. Taamaammat peqqinnissaqarfik iltersuutunik najoqqutassianillu amerlanerusunik atuutsitsilissaaq, nunap immikkoortuinut tamanut atuuttussanik, innuttaasut tamarmik pitsaassutsikkut annertunerusumik assigiinnerusumillu napparsimasullu isumannaannerusumik nakorsarneqartarnissaat qulakkeerneqassalluni.

ledelser i stedet for 16. Det betyder, at 11 læger og 11 sygeplejersker, som tidligere skulle bruge deres tid på ledelse og administration, får frigivet tid, som de kan bruge på arbejdet med patienterne.

Telemedicin

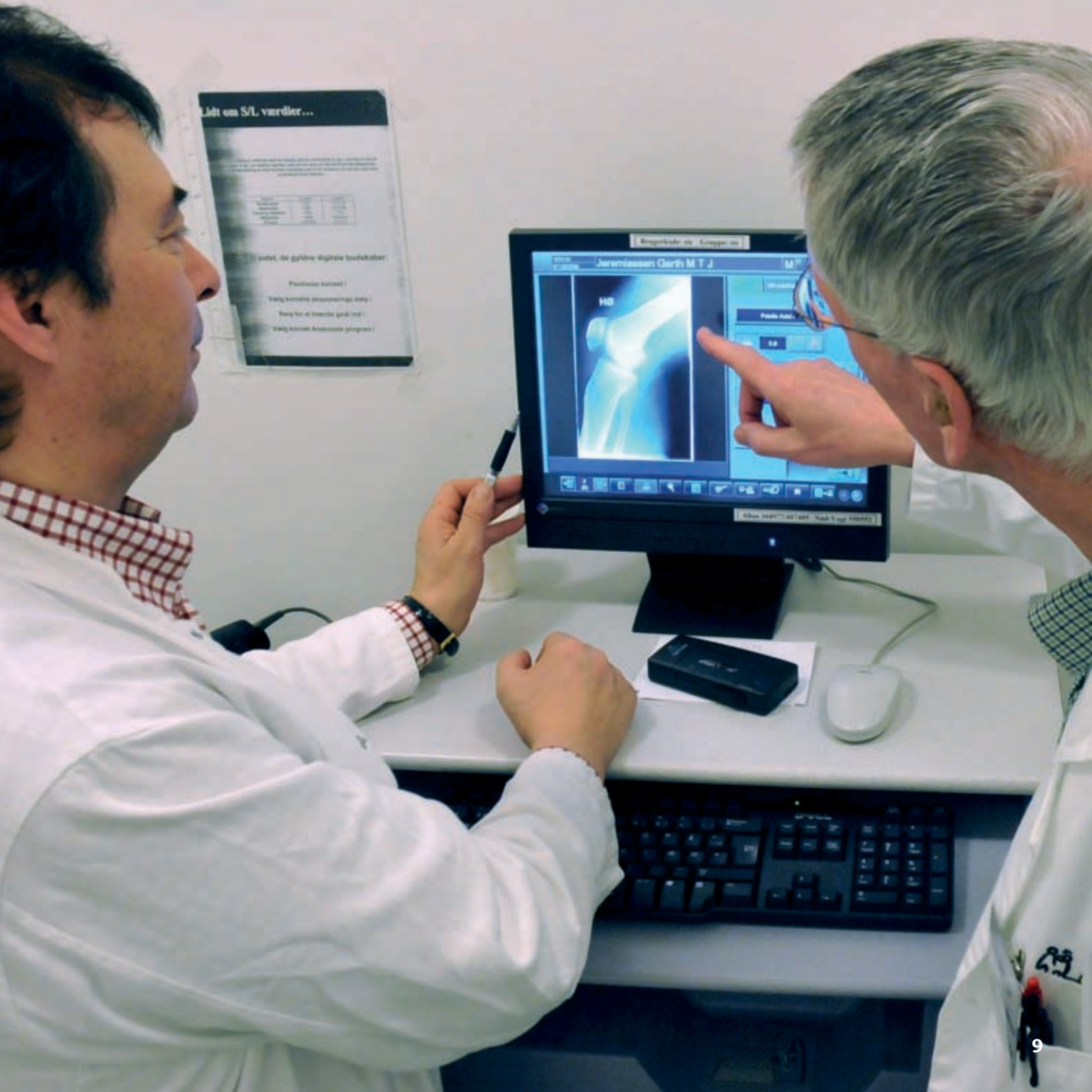
Telemedicin skal medvirke til at skabe en mere lige adgang til sundhedsvæsenets ydelser for borgerne og give sundhedspersonalet på de mindre steder sikkerhed for, at de til enhver tid – hurtigt og effektivt – kan rådføre sig med andet sundhedspersonale i regionen.

Uddannelse og opkvalificering af personalet

Sundhedsreformen betyder, at visse medarbejdergrupper kan få nye opgaver. Nye uddannelser og kurser skal ruste det fastansatte personale til at kunne varetage disse nye opgaver. Samtidig har sundhedsvæsenet fortsat fokus på generel videreuddannelse og opkvalificering af alle medarbejdere.

Fælles faglige retningslinjer

Sundhedsvæsenet indførte i 2002 landsdækkende retningslinjer for omsorg for gravide og fødende. Retningslinjerne har haft en positiv effekt på kvaliteten af fødselsbetjeningen. Sundhedsvæsenet vil derfor indføre flere vejledninger og retningslinjer, der er fælles for regionerne, som skal sikre en øget og ensartet kvalitet og patient-sikkerhed i behandlingen af alle borgere.

Lidt om S/L værdier...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...

... vedet, de gyltre digitale borteakaler:

- ... Patienter korrekt!
- ... Vælg korrekte undersøgelses data!
- ... Sørg for at skærme godt ind!
- ... Vælg korrekt Anamnese program!

Kiinnat ilisarnartut amerlanerusut

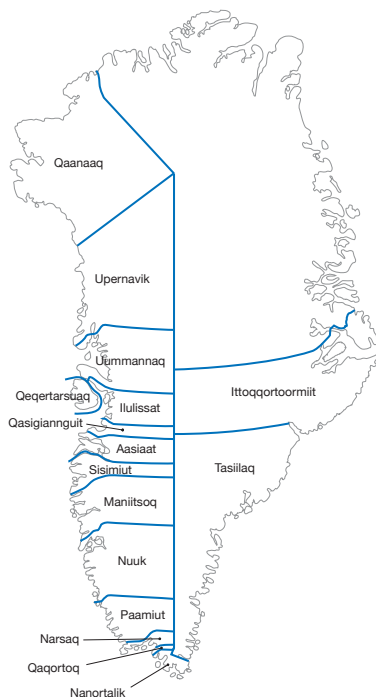
Siunertaavoq peqqinnissaqarfinni nakorsat sivikinnerpaamik qaammatini pingasuni atorfeqartarnissaat. Nakorsat sivisunerusumik atorfeqarunik sumiiffinni pissutsit sullitallu napparsimasarneranni pissutsit annertunerusumik iserfiginissaannut periarfissinneqassapput. Tamatum kingunerissavaa nakorsat periarfissaqarnerulissammata makkunuunatigut suliniutinik aallartitsinissamut malitseqartitsinissamullu: Pitsaaliuineq, isumassuineq katsorsaanerlu, innuttaasut akornanni peqqissusemumut ataatsimut isigalugu pitsanngorsaataasussat.

Flere kendte ansigter

Det er målet, at læger på sundhedscentre skal være ansat i minimum 3 måneder. Når lægerne er ansat i en længere periode, har de i højere grad tid til at sætte sig ind i de lokale forhold og patienternes sygdomshistorie. Det betyder, at lægerne har bedre mulighed for at igangsætte og følge op på tiltag inden for forebyggelse, pleje og behandling, der skal forbedre den generelle sundhed blandt borgerne.

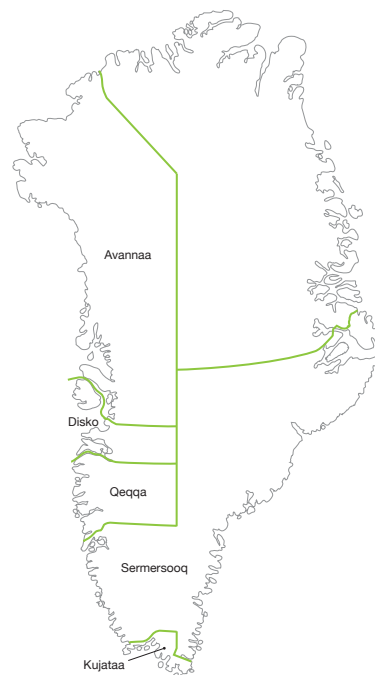
Før 1. 1. 2011
sionratigut

Nakorsaqarfiit 16
16 sundhedsdistrikter

Efter 1. 1. 2011
kingornatigut

Peqqinnissaqarfiit 5
5 sundhedsregioner

Peqqissaanikkut nutarterinerup siorna kingornalu

Peqqissaanikkut nutarterineq allannguinerujussuunngilaq

- Kalaallit Nunaannili peqqinnissaqarfiup nutartenissaanut pisariaqartumut aallarniutaavoq, Ella Skifte, peqqissaasunut pisortaagallartoq, Peqqissutsimut Aqutsisoqarfik sinnerlugu oqarpoq.

Peqqinnissaqarfik ullumikkut tatineqarpoq. Peqqinnissaqarfiup nunarujussuarmi innuttaasut 56.500-t missaanniittut inukeqisuni siammaseqisunilu najugaqariaaseqartut sullittussaavai. Peqqinnissaqarfiup isorliunerusunut sulisunik pissarsiortarneq ajornakusoortippaa, aningaasaqarnerlu ataqaatigiissikkuminaappoq. Ilutigitiillugulu innuttaasut politikerillu peqqinnissaqarfiup sullissinissaanut naatsorsuutigisaqarput — naatsorsuutigisat peqqinnissaqarfiup tamatigut eqquutsissinnaangisai.

Peqqinnissaqarfiup sullissinissaa pillugu inatsisartut peqqussutaanni ilaatigut allassimavoq ”sumiluunniit najugaqaraluaaraanni peqqinnissaqarfiup assigiissumik periarfissiinissaq siunniutissavaa”. Tamanna isumaqarpoq innuttaasut sapinngisamik assigiissumik iliorfigineqassasut, nunaqarfeerannguami avinngarusimasumi imaluunniit illoqarfimmi napparsimaveqartumi peqqissaaveqartumiluunniit najugaqarnerat apeqquataatinnagu. Taamaammatt illoqarfimmi annerusuni tamani napparsimavinnik peqqissaavinnillu sanaartortoqarsimavoq, ukiullu tamaasa napparsimasunik angallassinernut aningaasar-tuutit amerlasaqaat.

Peqqissaanikkut nutarterinerup kinguneranik allaffissor-neq annikillisarneqassaaq sunniteqarnerulerlunilu, taamaaliornikkut aningaasat sulisullu allanut atorneqalersinnaapput, sulisut peqqissaanerpiamik suliaqalersillugit. Piffissap ingerlanerani innuttaasut malugissavaat sumik

Før og efter Sundhedsreformen

Sundhedsreformen er ikke nogen revolution - men den er starten på en meget tiltrængt og nødvendig fornyelse af det grønlandske sundhedsvæsen, siger fungerende chefsygeplejerske Ella Skifte på vegne af Sundhedsledelsen.

I dag er sundhedsvæsenet under pres. Sundhedsvæsenet skal betjene ca. 56.500 indbyggere i et kæmpe land med mange små og spredte bosteder. Sundhedsvæsenet har svært ved at skaffe sundhedspersonale til yderområderne, og det kniber med at få økonomien til at hænge sammen. Samtidig har borgerne og politikerne en række forventninger til de ydelser, sundhedsvæsenet skal levere - forventninger som sundhedsvæsenet ikke altid kan imødekomme.

I landstingsforordningen om sundhedsvæsenets ydelser står der blandt andet, at “sundhedsvæsenet skal tilstræbe en ligelig adgang til sundhedsvæsenets ydelser uanset bosted”. Det betyder, at alle borgere så vidt muligt skal behandles ens, uanset om de bor afsides i en lille bygd eller i en by med et sygehus eller et sundhedscenter. Der er derfor bygget et sygehus eller et sundhedscenter i alle større byer, og der er hvert år store udgifter til transport af patienter.

Med Sundhedsreformen vil man gøre administrationen mindre og mere effektiv og derved frigøre penge og personale, som i stedet placeres i sundhedstjenesten. Borgerne skal med tiden mærke, at det går hurtigere med at finde ud af, hvad de fejler, og at de hurtigere kan komme i behandling. Målet er, at borgerne oplever et mere sammen-

nappaateqarnermik pilertornerusumik paasineqarsinnaanera, pilertornerusumillu katsorsarneqalersinnaallutik. Siunertaavoq innuttaasut misissorneqarnermiit suliarineqarnermut ataqatigiinnerusumik sullinneqarnissaat.

Peqqissaanikkut nutarterineq atuutilerpat innuttaasut allannguutit suut naatsorsuutigisinnaaneraat pillugit Peqqissutsimut Aqutsisoqarfik assersuusioqquarput. Aallarniutigalugu Ella Skiftep erseqqissaatigaa innuttaasut naatsorsuutigisinnaangikkaat nutarterinikkut peqqinnissaqarfiup ingerlaannartumik pitsanngoriarujussuarnera malugineqarsinnaassasoq:

- Naatsorsuutigissavarput peqqinnissaqarfiup sullissineri amerlasuut allannguuteqassanngitsut, siunertat malillugit ingerlareermata. Nutarterinerup peqqinnissaqarfimmi suut tamarmik allanngortinneqarnissaat siunertarinngilaa, kisiannili aqqissuussineq suleriaatsillu innuttaasunut sapinngisamik amerlasuunut iluaqutisannngorlugit suliarineqassapput.

ASSERSUUTIT

Napparsimalerisaarneq

Tassanngaannartumik napparsimalerneq tassaavoq ajoquserneq nappaalluunniit tassanngaannartumik takkut-toq, pilatsinnermik imaluunniit piaarnerpaamik katsorsarneqarnermik kinguneqartussat.

- **Ullumikkut** napparsimasoq Qaanaameersoq inaluaaralulluni Nuummi Dronning Ingridip Napparsimmavisuani (DIN) pilatsittariaqarpoq. Tamatumani aallarsigasuartoqartariaqarpoq.
- **Peqqissaanikkut nutarterinerup kingorna** napparsimasoq taanna Qaanaameersoq inaluaaralunnermini Ilulissat peqqinnissaqarfianni pilatsissaq. Timmisartumik

hængende patientforløb fra diagnose til behandling.

Vi har bedt Sundhedsledelsen give nogle eksempler på, hvilke ændringer borgerne kan forvente, når Sundhedsreformen træder i kraft. Ella Skifte starter med at understrege, at borgerne ikke kan forvente, at reformen med det samme vil kunne mærkes som et stort positivt løft af sundhedsvæsenet:

- Vi må forvente, at mange af sundhedsvæsenets ydelser ikke ændres, da de allerede virker efter hensigten. Det er ikke hensigten med reformen at ændre alt ved sundhedsvæsenet, men at lave strukturen og arbejdsgangene om til fordel for så mange borgere som muligt.

EKSEMPLER

Akut sygdom

Ved akut sygdom forstås en pludseligt opstået skade eller sygdom, som skal opereres eller behandles hurtigst muligt.

- **I dag** skal en patient fra Qaanaaq med blindtarmsbetændelse opereres på landshospitalet Dronning Ingrid's Hospital (DIH) i Nuuk. Det kræver en evakuering.
- **Efter Sundhedsreformen** kan samme patient fra Qaanaaq som udgangspunkt blive opereret for sin blindtarmsbetændelse på regionssygehuset i Ilulissat. Det kræver stadigvæk en evakuering, men patienten skal ikke rejse så langt fra sit hjem for at blive behandlet.

suli aallarukkasuarneqartussaavoq, napparsimasorli katsorsartinniarluni angerlarsimaffimminit ungasippallaamut angalassanani.

Ajornakusoortumik napparsimaleriasaarneq

- **Ullumikkut** ammasumik nissumik napolisimagaanni Nuummi DIN-imi suliaritittoqartarpoq.
- **Peqqissaanikkut nutarterinerup kingorna** suli DIN-imi suliaritittoqartariaqassaaq, ajornakusoortumik ajoqusernerit nakorsanit immikkut ilinniarsimasunit suliarineqartariaqarmata. Nutarterinerup kingorna taamaallaat DIN nakorsanik immikkut ilinniarsimasunik peqartussaavoq, ajoqusernernerik ajornakusoornerusunik suliarinnissinnaasunik.

Naartuneq erninerlu

Peqqinnissaqarfik 2002-mi nuna tamakkerlugu najoqqutassanik atuutsitsilerpoq, arnat naartusut erninissaannut pissutsinik immikkut ittunik piumasaaqateqartunik. Arnap ernisussap naalungiaruullu isumannaatsuunissaat eqqarsaatigalugu najoqqutassiat atuutsinneqalerput. Piumasaaqataavoq sulisut ernisunik isumaginninnissamut ilinniarsimasut pigisariaqarnerat, ajornartoortoqaralarpat arnamik ernisumik meeqqamillu ikiuigasuarinnaasunik. Taamaalliluni ernisussiortoqassaaq, nakorsaqarlunilu pilaalluni ernisitsisinnaasumik, sulisoqarluni pilaanermi ikiuussinnaasunik, aaviisoqarluni kiisalu pilattaaveqartariaqarluni napparsimmavik imaluunniit peqqissaavik erniffissatut atuussinnaassappat.

Komplicerede akutte tilfælde

- **I dag** skal et åbent benbrud behandles på DIH i Nuuk.
- **Efter Sundhedsreformen** vil behandlingen stadig foregå på DIH, da behandlingen af mere komplicerede skader kræver specialuddannede læger. Efter reformen er det fortsat kun DIH, der råder over specialuddannede læger, der kan håndtere mere komplicerede tilfælde.

Graviditet og fødsler

Sundhedsvæsenet indførte i 2002 landsdækkende retningslinjer, der stiller særlige krav til de forhold, kvinder bliver tilbudt at føde under. Retningslinjerne er indført af hensyn til sikkerheden for den fødende kvinde og barnet. Kravet er, at der skal være en uddannet fødselskyndig person på stedet, og at man kan yde akut hjælp til den fødende kvinde og barnet i tilfælde af komplikationer. Det betyder, at der skal være en jordemoder, en læge der kan lave et kejsersnit, personale der kan assistere ved kejsersnittet, en bioanalytiker og en operationsstue, for at et sygehus eller sundhedscenter kan fungere som fødested.

PHILIPS

O₂ Luft

Naartusunik misissuineq

- **Ullumikkut** naartusunik misissuineq sumiiffinni ernisus-siortumik sulisoqanngitsuni sulisunit ernisussioortuun-gitsunit isumagineqartarpoq.
- **Peqqissaanikkut nutarterinerup kingorna** ernisussior-toq nunap immikkoortuani peqqinnissaqarfimmeersoq sumiiffinnut ernisussioortumik sulisoqanngitsunut tike-raartassaaq. Taamaaliornikkut arnat naartusut ullu-mikkut ernisussioortumit ilinniarsimasumit misissorne-qartanngitsut naartunermik nalaani ernisussioortumit misissorneqartalissapput.

Nalinginnaasumik erninerit

Peqqinnissaqarfiup taaguut “nalinginnaasumik erninerit” atortarpaa, naartunerup nalaani misissuinerit tamarmik takutippassuk erninissaq ajornartorsiutitaqanngitsumik ingerlassasoq.

- **Ullumikkut** nunaqarfinnit erniartortut tamarmik najuk-kami peqqinnissaqarfiup napparsimmavianut erniartor-lutik angalasarput, napparsimmavimmi ernisunik pas-sussisinnaasutut ilinniarsimasunik sulisoqartillugu. Na-jukkani peqqinnissaqarfinni minnerusuni taama ilinni-ar-simasunik ernisunillu passussisinnaasunik sulisoqan-gippat, naartusooq peqqinnissaqarfiup Nuummot erni-artornissaanut siunnersortarpaa.
- **Peqqissaanikkut nutarterinerup kingorna** nunap im-mikkoortuani peqqinnissaqarfiit nutaat tallimaasut nali-nginnaasumik ernisussat nunap immikkoortuani erniar-torsinnaanissaat akisussaaffigilissavaat. Anguniarne-qarpoq naartusut tamarmik najugaqarfimmik qanittu-ani erniartortassasut, sulisut pisariaqartitaasut pigine-qaraangata.

Graviditetsundersøgelser

- **I dag** udføres graviditetsundersøgelserne af an-det personale end jordemødre, på de steder hvor der ikke er en jordemoder ansat.
- **Efter Sundhedsreformen** vil en jordemoder fra regionsygehuset med mellemrum besøge de steder, hvor der ikke er en jordemoder ansat. På den måde vil de gravide kvinder, som i dag ikke bliver set af en uddannet jordemoder, blive set af en jordemoder under graviditeten.

Normale fødsler

Sundhedsvæsenet bruger betegnelsen “normale fødsler”, når alle undersøgelser under graviditeten tyder på, at fødslen vil forløbe uden komplikationer.

- **I dag** rejser alle fødende fra byggerne til sund-hedsdistriktets sygehus for at føde, når der på sygehuset er faguddannet personale, som kan varetage fødslerne. Hvis der på de små distrikts-sygehuse ikke er uddannet personale, som kan varetage fødslerne, råder sundhedsvæsenet den gravide til at tage til Nuuk for at føde.
- **Efter Sundhedsreformen** vil de fem nye sund-hedsregioner få ansvaret for, hvor normale føds-ler kan foregå i regionen. Det er målet, at alle gravide så vidt muligt fortsat skal føde i nær-heden af deres hjem, når det nødvendige per-sonale er til stede.

Erninerit ajornakusoortut

Naartusut tamarmik naartunermik nalaanni peqqissut-sikkut arlaleriarlutik misissorneqartarput. Misissuinerit tamakku ilaatigut takutittussaavaat, naartusup ajorna-kusoortumik erninissaanut aarlerinaateqarnerisooq, asser-suutigalugu aavata naqitsinera qaffasippallaartoq peq-qutigalugu. Naartusooq siusinnerusukkut pilatsilluni erni-simappat, erninerit tulliuuttut aamma ajornakusoortus-satut isigineqartarput.

- **Ullumikkut** ajornakusoortumik erninerit tamarmik DIN-imi pisarput.
- **Peqqissaanikkut nutarterinerup kingorna** ajornaku-soortumik erninerit DIN-imi sulii pisassapput, ajornaku-soortumik erninerit nakorsatut ernisussiornermik im-mikkut ilinniarsimasuni immikkullu ittumik immikkoor-tortalimmi pisariaqarmata, naartusup naalungiarsuullu isumannaatsuunissaat eqqarsaatigalugu.

Naartuersinnerit

- **Ullumikkut** naartuersinnerit nalinginnaasumik illoqar-finni tamani nakorsaqarfiusuni pisarput. Ikittuinnan-nguit najukkami napparsimmavimmiunngitsoq allanut innersuunneqartarput.
- **Peqqissaanikkut nutarterinerup kingorna** peqqissaa-veqassaaq nakorsaqartuunngitsunik imaluunniit nakor-saqartunik naartuuisinnaanngitsunik. Nunap immik-koortuini napparsimmaveqarfinni nakorsat peqqissaa-vinnut akuttunngitsunik angalasassapput, naartuersi-nermik pilattaanernillu ajornaannerusunik isumaginnik-kiartorlutik.

Komplicerede fødsler

Under graviditeten skal alle gravide igennem en række sundhedsundersøgelser. Disse undersøgelser skal blandt andet vise, om der er risiko for, at den gravide vil få en kompliceret fødsel, for eksempel fordi hun har forhøjet blodtryk. Hvis den gravide tidligere har født ved kejsersnit, betragtes efterfølgende fødsler også som komplicerede.

- **I dag** skal alle komplicerede fødsler finde sted på DIH.
- **Efter Sundhedsreformen** vil komplicerede fødsler fortsat finde sted på DIH, da svære fødsler bør gennemføres på en specialafdeling med en specialuddannet fødselslæge af hensyn til den gravides og barnets sikkerhed.

Provokeret abort

- **I dag** foregår provokerede aborter normalt i alle byer med læge. Kun nogle få patienter bliver henvist til andre behandlingssteder end det lokale distriktssygehus.
- **Efter Sundhedsreformen** kan der være sundhedscentre, hvor der ikke er en læge, eller hvor den lokale læge ikke kan udføre aborter. Læger fra regionsygehuset vil med jævne mellemrum rejse til disse sundhedscentre for at udføre aborter og andre mindre krævende operationer. Alternativt kan patienten rejse til regionsygehuset, og få foretaget abort.

Sungiusaaqqinneq tagiartortinnerlu

- **Ullumikkut** ajornakusoornerusumik sungiusagassat DIN-imi sungiusarneqartarput. Najukkani napparsim-maveqarfinni peqqissaanermi assistentit sungiusaane-rit ajornaannerusut sungiusarnissamat ilitersuutit aalajangeriikkat ajornaannerusullu ingerlassinnaavaat.
- **Peqqissaanikkut nutarterinerup kingorna** anguniagaa-voq peqqinnissaqarfinni tamani ikinnerpaamik ataatsi-mik tagiartuisartoqassasoq. Pilersaarutaavoq peqqis-saaviit tagiartuisartoqanngitsut ukiumut 3-4-riartumik tagiartuisartumik tikeraarneqartassasut. Tamakku sa-niatigut sulissutigineqarpoq peqqissaanermi assistentit ilinniarteqqinneqassasut, tagiartuinernik nalinginnaa-sunik sungiusaaqqinnernillu isumaginnissinnaasun-ngorlugit. Tamatuma kingunerissavaa peqqinnissaqar-fiup siunissami qangamut naleqqiullugu annertuneru-sumik najukkami tagiartuinernik isumaginnissinnaaler-nissaa. Taamaattorli DIN suli sungiusaaqqinnernik ajor-nakusoornerusunik isumaginnittuussaaq.

Genoptræning og fysioterapi

- **I dag** foretages mere kompliceret genoptræning på DIH. På de lokale distriktssygehuse kan sundhedsassistenterne udføre enklere genoptræning ud fra et fastlagt genoptræningsprogram.
- **Efter Sundhedsreformen** er det målet, at alle sundhedsregioner skal have mindst én fysioterapeut ansat. Det er planen, at alle sundhedscentre uden en fysioterapeut skal have besøg af en fysioterapeut 3-4 gange årligt. Derudover vil man arbejde på, at sundhedsassistenter videreuddannes, så de kan varetage grundlæggende fysioterapi og genoptræning. Det betyder, at sundhedsvæsenet fremover i højere grad end tidligere kan tilbyde fysioterapi lokalt. DIH vil dog stadigvæk være det sted, hvor der udføres mere krævende genoptræning.

Piffiit nutaat, ilinniarnert nutaat

Peqqissaanikkut nutarterineq ilutigalugu sulisut piginnaasaanik inerisaaneq peqqinnissaqarfiup qitiutinnerulerpaa. Ilinniarnerit nutaat sulisut suliassaminik pitsaanerpaamik isumaginninnissaannut piukkunnarsassavaat.

Nunaqarfinni sulisunut ilinniarnert nutaat

Peqqinnissaqarfinni sulisunut ilinniarneq nunaqarfinni isorliunerusunilu sulisunut ilinniarnequoq nutaaq. Ilinniarnermut ilaatigut ilaapput issittumi ikiueqqaarneq kiisalu telemedicinimik atuineq (PIPALUK). Peqqinnissaqarfimmi sulisutut ilinniarnermik naammassinnittut nunaqarfinni nakorsiartarfinni, napparsimmaveeqqani peqqissaavinnilu minnerusuni sulisinnaassapput. Ilinniartut siullit 2010-mi augustimi aallartipput. Ilinniarneq sapaatit akunnerinik 22-nik sivilissuseqarpoq.

Issittumi immikkut peqqissaaneq (peqqissaasoq katsorsaasartoq)

Issittumi immikkut peqqissaanermik ilinniarneq nutaaq pilersinneqalerpoq. Ilinniarnep taassuma siunertaraa peqqissaasut namminersorluni katsorsaanernik amerlanerusunik suliarinnissinnaalernissaat. Issittumi immikkut peqqissaasutut iliniarsimagaanni peqqissaasoq piginnaasaminik qaffassaassaaq. Peqqissaasoq ilaatigut napparsimasup nappaataanik paasiniaasinnaalissaaq, napparsimasoq unitsinneqassanersoq nalilersinnaavaa kiisalu nakorsaq isumasioqatigalugu napparsimasoq katsorsarsinnaallugu. Taamattaq peqqissaasup napparsimasoq nuunneqarnissaanut piareersarsinnaavaa, suliniutillu pitsaaliussutit peqqissutsimillu siuarsasut aallartissinnaallugit.

Kalaallit Nunaanni katsorsaanermi nakorsanut ilinniarneq

Suliaqarfitsigut piginnaasaqarneq sinerissami nakorsatut sulinissamut immikkut attuumassuteqartut Kalaallit Nunaanni katsorsaanermik ilinniarnikkut anguneqarsinnaapput. Ilinniarneq sivikitsuvoq siunniussaqaqarfiullunilu, nakorsatut ilinniarnermut tapertaasoq, taamaalilluni nakorsat issittumi nakorsatut sulinissamut immikkut ilisimasaqarfiit piginnaasallu angusinnaallugit. Ilinniarneq ilaatigut Kalaallit Nunaanni ilaatigullu nunani allani ingerlanneqassaaq, ukiunillu ataatsimiit marlunnut sivilissuseqarluni.

Nye tider, nye uddannelser

Med Sundhedsreformen sætter sundhedsvæsenet mere fokus på personalets kompetenceudvikling. Nye uddannelser skal ruste medarbejderne til at varetage opgaverne bedst muligt.

Ny uddannelse for personalet i byggerne

Sundhedsarbejderuddannelsen er en ny uddannelse for personale i bygger og yderdistrikter. I uddannelsen indgår bl.a. arktisk førstehjælp samt praktisk anvendelse af telemedicin (PIPALUK). Færdiguddannede sundhedsarbejdere kan arbejde både i bygdekonsultationer, på sygeplejestationer og på mindre sundhedscentre. Første hold startede i august 2010. Uddannelsen varer i 22 uger.

Diplomuddannelse i arktisk specialsygepleje (behandlersygeplejerske)

En ny uddannelse i arktisk specialsygepleje er ved at blive oprettet. Målet med denne uddannelse er, at sygeplejersker kan varetage flere selvstændige opgaver omkring behandling. Med en diplomuddannelse i arktisk specialsygepleje opnår sygeplejersken et kompetenceløft. Sygeplejersken kan blandt andet afklare, hvad patienten fejler, vurdere om en patient skal indlægges og behandle patienten i samråd med en læge. Sygeplejersken kan også gøre patienter klar til overflytning og iværksætte forebyggende og sundhedsfremmende initiativer.

Diplomuddannelse i grønlandsk medicin for læger

De faglige kompetencer, som er særligt relevante for arbejdet som læge på kysten, kan erhverves gennem diplomuddannelsen i grønlandsk medicin. Det er en kort og målrettet uddannelse, der supplerer lægeuddannelsen, så læger opnår en særlig viden og færdigheder om lægearbejdet i de arktiske områder. Uddannelsen foregår dels i Grønland, dels i udlandet og varer i 1 til 2 år.

Ungasianit nakorsiartitsineq

PIPALUK – peqqinnissaqarfiup sakkussaa pingaartooq Najugaqarfiit 50-it sinnerlugit innuttaqartut tamarmik ullumikkut PIPALUK-mik peqarput. PIPALUK tassaavoq qarasaasiakkut tamatigoortumik atortorissaarut, innuttaasut siunissami peqqinnissaqarfimmut saaffigininnissaannut assigiimmik periarfissiisoq.

Peqqinnissaqarfiup suliassaani pingaarnersat ilagaat innuttaasut tamarmik peqqinnissaqarfiup kiffartuussutannut assigiissumik periarfissinneqarnissaat. Peqqinnissaqarfiup suliassaq aqqinniarlugu sulissuteqarpoq, unaminartut arlalissuugaluartut makkuusut: Sulisunik ilinnarsimasunik amigaateqarneq, nunap sannaatigut isorartussutit annertuut kiisalu najugaqarfippassuit mikisut. Ungasianit nakorsiartitsisarneq katsorsaasarnerup pitsaassusianik qaffassaaqataassaaq, taamaalilluni peqqinnissaqarfimmut saaffigininnitarneq naligiinnerulersilugu – pingaartumik innuttaasunut isorliunerusuni najugaqartunut.

PIPALUK Alaskami inerisarneqarsimavoq, inuit aamma eqqillit siammasissorsuarmi najugaqartut peqqissusiinik annertuumik qaffaatsitsisimasooq.

PIPALUK Kalaallit Nunaanni najugaqarfiit minnerusut peqqinnissaqarfimmut saaffigininnissaannut ajornaanerulersitsissaaq, imaakkami:

- napparsimasup peqqissusia pillugu paasissutissat amerlanerusut napparsimmavimmut pilertortumik nassiunneqarsinnaammata
- napparsimasut najukkaminni annertunerusumik missorneqarsinnaapput, taamaalillutik aallarlutik nakorsiartariaqaratik
- isorliunerusuni peqqinnissaqarfimmi sulisut annertunerusumik siunnersorneqarsinnaapput ikiorneqarlutillu

Telemedicin

PIPALUK – et vigtigt redskab Samtlige steder med mere end 50 indbyggere har i dag en PIPALUK. PIPALUK er det elektroniske multiværktøj, som i fremtiden skal give borgerne mere lige adgang til sundhedsvæsenet.

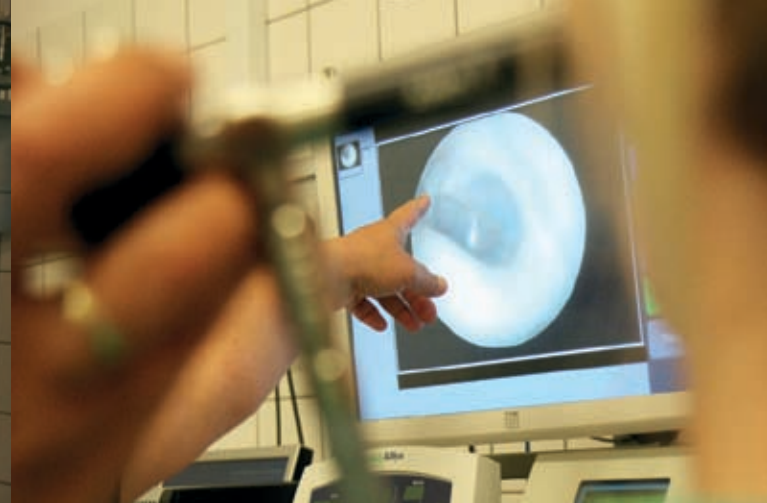
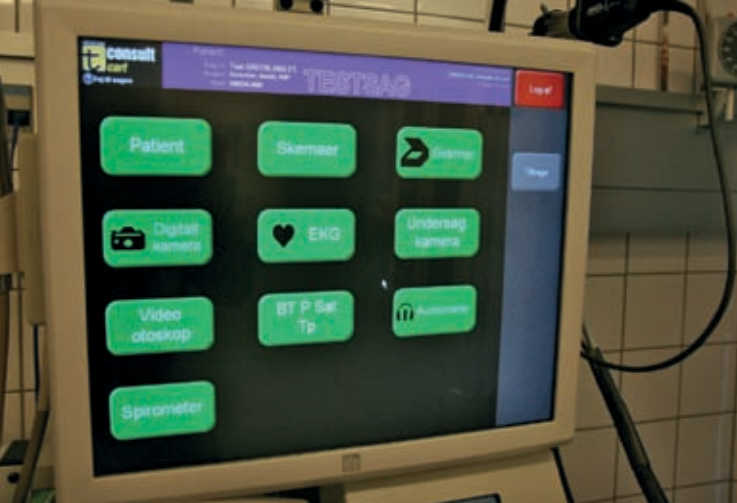
En af sundhedsvæsenets vigtigste opgaver er at tilstræbe, at alle landets borgere har lige adgang til sundhedsvæsenets ydelser. Sundhedsvæsenet arbejder for at løse denne opgave på trods af flere udfordringer: Mangel på uddannet personale, store geografiske afstande og mange små bosteder. Telemedicin skal være med til at øge kvaliteten af behandlingen og dermed skabe en større lighed i adgangen til sundhedsvæsenet - især for de borgere, der bor i yderområderne.

PIPALUK er udviklet i Alaska, hvor udstyret har givet den meget spredte befolkning af inuit og indianere et stort løft i deres sundhedsbetjening.

I Grønland vil PIPALUK kunne give de mindre bosteder mere lige adgang til sundhedsvæsenet, fordi:

- flere oplysninger om patientens helbred hurtigt kan sendes til sygehuset
- der kan laves mere omfattende undersøgelser af patienterne lokalt, så de ikke behøver at rejse for at blive set af en læge
- det sundhedsfaglige personale i yderområderne kan få mere rådgivning og støtte

PIPALUK er først og fremmest en computer med adgang til internettet. Den ligner en mangearmet blæksprutte med alle sine kabler og tråde.

PIPALUK tassaavoq qarasaasiaq internetikkoorlugu atorneqartartoq. PIPALUK atortorissaaruteqarpoq asigiiingitsorpassuarnik misissuutaasinnaasunik.

PIPALUK ilaatigut makkuninnga suliaqarsinnaavoq:

- Otoskop, siutit iluinik misissuut
- EKG-mik misissuut, uummatip sulineranik uuttuisinnaasoq takutitsisinnaasorlu
- Atortorissaarut aap naqitsineranik, tillernermik, anersaartorsinnaanermik, kissarnermillu uuttuisinnaasoq
- Assiliissut qarasaasiakkoortoq, amerimi ajoqusersimanernik nappaatinillu assiliisinnaasoq
- Videoliuut isiginnaarutikkoortoq, timimi annertunerusunik filmilorsinnaasoq
- Qarasaasiaq paasissutissanik atortorissaarutit asigiiingitsut katersorsimasaannik toqqorsisartoq, taamaalereernikkut internet aqutigalugu nassiuneqartarlutik.

PIPALUK ajornaatsumik atorneqarsinnaavoq. Nunaqarfimmi peqqissaanermik sulisoq sivikitsumik ilinniartinneqarsinnarluni PIPALUK atorlugu napparsimasut misissorinnaavai. Taamaalereeruni misissuinerumi paasisat peqqinnissaqarfimmi napparsimmavimmi sulisunit misissorneqartussanngorlugit nassiussinnaallugit. Misissukat najoqqutaralugit napparsimasup eqqortumik nakorsarneqarnissaa, nunaqarfimmi peqqissaanermik sulisup aallartitassaa, innersuussutigineqassaaq.

PIPALUK har udstyr, som kan måle mange forskellige ting.

PIPALUK har blandt andet:

- Otoskop, til undersøgelse af ører
- EKG-apparat, som kan måle og vise hjertets aktivitet
- Apparat til at måle blodtryk, puls, iltmætning og temperatur
- Digitalkamera, som kan tage billeder af skader og sygdomme på huden
- Videokamera, til at filme større områder af kroppen
- En computer som gemmer de oplysninger, de forskellige apparater har samlet, hvorefter de kan sendes via internettet.

PIPALUK er nem at bruge. En bygdesundhedsarbejder kan efter en kortere oplæring undersøge patienterne ved hjælp af PIPALUK. Herefter kan hun sende undersøgelsens resultater til regionsygehuset, hvor resultaterne gennemgås af personalet. Bygdesundhedsarbejderen får herefter at vide, hvilken behandling der eventuelt skal igangsættes.

PIPALUK atussallugu ajornaatsuugaluartooq aporfissaqarpoq. Atuisut amerlanersaat kalaallisut oqaaseqarnerusuupput, PIPALUK-llu kalaallisuumut nutserneqarnera suli naammasineqanngilaq. Atuisullu ilaat PAPALUK atussallugu tunuarsimaalaartuupput, qarasaasiamik atuineq sungiusimanninnamikku.

Taamaattorli Kent Kleinschmidt isumalluarpoq. Oqalutuarpoq PIPALUK-mi oqaasertalersuinerup nutserneqarnera naqqissorneqarneralu qanittukkut naammassissaq, aammalu PIPALUK sumiiffinni arlalinni atorneqalereersimasoq.

Alaskamit misilittakkat takutippaat suleriaaseq Issittumi inuiaqatigiinnut ikittunut siammasissumi najugaqartunut tulluuttorujussuusooq. PIPALUK nutserneqareerpat, atortorissaarutillu atuisunit sungiunneqarpata PIPALUK peqqinnissaqarfimmi tamarmi qularnanngitsumik pitsaassutsimik qaffassaajumaarpoq, Kent Kleinschmidt naggasiivoq.

Selv om PIPALUK er nem at bruge, er der nogle forhindringer. De fleste af brugerne er primært grønlandssprogede, og de tekster, der vises på PIPALUKs skærm, er endnu ikke færdigoversat til grønlandsk. Nogle af brugerne er desuden lidt tilbageholdende med at bruge PIPALUK, fordi de ikke er vant til at arbejde med en computer.

Kent Kleinschmidt er dog fortrøstningsfuld. Han fortæller, at der snart er en færdig og tilrettet oversættelse af teksterne i PIPALUK, og at PIPALUK allerede er taget i brug flere steder.

- De gode erfaringer fra Alaska viser, at systemet er yderst velegnet til små spredte samfund i Arktis. Når PIPALUK er færdigoversat og brugerne har vænnet sig til udstyret, vil PIPALUK utvivlsomt give hele sundhedsvæsenet et kvalitetsløft, slutter Kent Kleinschmidt.

Peqqinnissaqarfiit tallimat

1. januar 2011 aallarnerfigalugu maanna nakorsaqaarfiit 16-iusut peqqinnissaqarfingussapput tallimat. Peqqinnissaqarfiit nutaat kommunit killeqarfii nutaat malissaavaat, Peqqinnissaqarfik Avannaa aamma Peqqinnissaqarfik Disko pinnagit, taakku marluullutik Qaasuitsup Kommunioni inissisimasuupput.

Nalunaarsuiffimmi takusinnaavat illoqarfiit imaluunniit nunaqarfiit peqqinnissaqarfimmut sorlermut atanersoq.

Peqqinnissaqarfimmi kikkut akisussaasuuppat?

Peqqinnissaqarfimmi tamarmi peqqissutsikkut suliassaqaarfiit pilersaarusiornissaat isumagineqarnissaallu peqqinnissaqarfimmi napparsimmavimmi aqutsisut akisussaaffigaat. Taamattaq peqqinnissaqarfiup allaffissornera, aningaasaqarnera ingerlanneralu aqutsisutut aamma akisussaaffigaat.

Aqutsisut tassaapput peqqinnissaqarfimmi nakorsaanerut aqutsisoq kiisalu peqqinnissaqarfimmi peqqissaasutut aqutsisoq, ulluinnarni peqqinnissaqarfimmi ingerlatsinermi pisortamik suleqateqartut.

Peqqinnissaqarfimmi sulerisinnaappat?

Peqqinnissaqarfimmi napparsimmavik

Peqqinnissaqarfimmi napparsimmavik peqqinnissaqarfimmi passussiviit annersaraat immikkullu ilisimasaqarfiunersaalluni. Peqqinnissaqarfimmi napparsimmaviup illoqarfimmi innuttaasunik peqqissutsikkut ulluinnarni sullissineq isumagisaraa, katsorsaanikkut, peqqissutsimik siuarsaanikkut pitsaaliuinikkullu. Suliaqarfitsigut immikkut ilisimasat peqqinnissaqarfimmi napparsimmavimmut katersuunneqassapput, peqqinnissaqarfimmi tamarmi peqqissutsikkut neqeroorutit inerisarnissaannut isumaginnittussat.

De fem sundhedsregioner

Den 1. januar 2011 bliver de nuværende 16 sundhedsdistrikter til 5 sundhedsregioner. De nye regioner følger de nye kommuners grænser, med undtagelse af Sundhedsregion Avannaa og Sundhedsregion Disko som begge ligger i Qaasuitsup Kommunia.

I oversigten kan du se, hvilken sundhedsregion din by eller bygd hører til.

Hvem har ansvaret i en sundhedsregion?

Ledelsen på regionssygehuset har det overordnede ansvar for planlægning og udførelse af de sundhedsfaglige opgaver i hele regionen. Ledelsen har desuden ansvaret for sundhedsregionens administration, økonomi og drift.

Ledelsen består af en ledende regionslæge og en ledende regionssygeplejerske som i det daglige samarbejder med en regionsdriftsleder.

Hvad kan behandlingsstederne i regionen?

Regionssygehuset

Regionssygehuset er regionens største og mest specialiserede behandlingssted. Regionssygehuset varetager den daglige sundhedsbetjening af byens borgere med behandling, sundhedsfremme og forebyggelse. Den faglige ekspertise samles på regionssygehuset, som står for udviklingen af det sundhedsfaglige tilbud i hele regionen.

På regionssygehuset er der blandt andet læger, som kan håndtere visse akutte situationer, der kræver mindre kirurgiske indgreb, som for eksempel et kejsersnit eller en blindtarmsoperation.

Peqqinnissaqarfik Sundhedsregion	Peqqinnissaqarfimmi napparsimmavik Regionssygehus	Peqqissaaviit Sundhedscentre	Peqqissaasoqarfik/nunaqarfimmi nakorsiartarfik il.il. Sygeplejestationer / bygdekonsultationer m.v.
Kujataa	Qaqortoq	Narsaq, Nanortalik	Alluitsup Paa, Tasiusaq, Narsarmiut, Aappilattoq, Ammassivik, Qassimiut, Saarloq, Eqalugaarsuit, Narsarsuaq, Qassiarsuk, Igaliku
Sermersooq	Nuuk	Paamiut, Tasiilaq, Ittoqqortoormiit	Qeqertarsuatsiaat, Kapisillit, Arsuk, Kulusuk, Kuummiut, Sermiligaq, Tiniteqilaq, Isortoq
Qeqqa (misiliffiusoq/ pilotregion)	Sisimiut	Maniitsoq	Kangerlussuaq, Sarfannguit, Itilleq, Kangaamiut, Atammik, Napasoq
Disko (misiliffiusoq/ pilotregion)	Aasiaat	Qasigianguit, Qeqertarsuaq	Akunnaaq, Kitsissuarsuit, Attu, Kangaatsiaq, Niaqornaarsuk, Ikerasaarsuk, Iginniarfik, Ikamiut, Kangerluk
Avannaa	Ilulissat	Qaanaaq, Upernavik, Uummannaq	Saqqaaq, Qeqertaaq, Ilimanaq, Oqaatsut, Ikerasak, Illorsuit, Niaqornat, Nuugaatsiaq, Qaarsut, Saattut, Ukkusissat, Kullorsuaq, Aappilattoq, Kangersuatsiaq, Nuussuaq, Tasiusaq, Upernavik Kujalleq, Nutaarmiut, Naajaat, Innaarsuit, Moriusaq, Savissivik, Siorapaluk, Qeqertat

Peqqinnissaqarfimmi napparsimmavimmi ilaatigut nakorsaqaassaaq pisariaqartumik tassanngaannartunik pisariinnerusunik pilattaasoqassatillugu isumaginnissinnaasunik, assersuutigalugu pilatsilluni ernisunik imaluunniit inaluaaraluttunik pilattaanernik.

Piffissap ingerlanerani peqqinnissaqarfiit sulisoqalissapput suliaqarfisigut sammisanik immikkut ilisimasaqarfigisassanik peqqinnissaqarfik tamakkerlugu suliassanik isumaginnissinnaasunik. Ilaatigut tassaapput ernisussiortut, meeqqerisut, tagiartuisartut, nerisaqarneq pillugu siunnersortit aamma uumassusilinnik misissueqqissaariartut.

Peqqissaaviit

Peqqissaaviit makkuninnga suliassaqarput: Katsorsaa-neq, isumassuineq, pitsaaliuineq aamma peqqissutsikkut siuarsaa-neq. Peqqissaaviit katsorsaanermut neqeroorutaannut sulisut sumiiffimmi tassaniittut ilinniagaat kati-tigaanerallu apeqqutaapput.

Anguniagaavog peqqissaavinni nakorsatut atorfiit sivi-kinnerpaamik qaammatini pingasuni ataannartumik atorfeqarfigineqartarnissaat. Nakorsamik atorfinitsit-sisoqarsinnaanngippat peqqissaavik peqqissaasumit aqunneqassaaq, nakorsatullu suliassaqarfiit peqqinnis-saqarfiup napparsimmaviatigut isumagineqassapput.

Peqqinnissaqarfimmi napparsimmavimmi sulisut makku si-unertaralugit akuttunngitsumik orniguttassapput: Na-korsartitsinerit, pilatsinnerit annikinnerusut, pitsaaliu-ineq siunertaralugu misissuinerit siunnersuinerillu.

Regionssygehuset vil med tiden komme til at råde over personale inden for særlige fagområder, som skal løse opgaver i hele regionen. Det gælder blandt andet jordemødre, sundhedsplejersker, fysioterapeuter, diætister og bioanalytikere.

Sundhedscenteret

Sundhedscenteret har en række opgaver i forbindelse med behandling, pleje, forebyggelse og sundhedsfremme. Et sundhedscenters behandlingstilbud afhænger blandt andet af personalets sammensætning og kompetencer.

Målet er, at alle lægestillinger ved sundhedscentre fremover skal besættes i en sammenhængende periode på minimum 3 måneder. Hvis der ikke kan ansættes en læge, bliver sundhedscenteret ledet af en sygeplejerske, og den lægefaglige betjening sker via regionssygehuset.

Personale fra regionssygehuset foretager regelmæssige besøg med henblik på konsultationer, mindre operationer, forebyggende undersøgelser og rådgivning.

Nunaqarfinni peqqissutsikkut sullissineq

Nunaqarfinni peqqissutsikkut sullissineq nunaqarfimmi peqqissaasutut ikiortinit imaluunniit peqqissaasumit isumagineqartassapput. Peqqinnissaqarfimmi sulisut peqqissaavimmiulluunniit makku siunertaralugit akut-tunngitsumik orniguttassapput: Nakorsiartitsineq, pitsaaliuinikkut misissuinerit siunnersuinerillu.

Peqqinnissaqarfimmut tamarmut qitiusumik sillimasusanik pilersitsisoqassaaq, ilutigitillugulu najugaqarfiit ikinnerpaamik 50-inik innuttaqartut ungasianit nakorsiartarfimmi PIPALUK-mik atortorissaaruteqassallutik. Nunaqarfinni napparsimasut PIPALUK aqqutigalugu najukkaminni nakorsiarsinnaapput. Nunaqarfinni peqqissutsikkut sullissisut misissuinerit inernerinik peqqinnissaqarfimmi napparsimmavimmut nassitsisinnaapput. Taamaaliornikkut nunaqarfimmiut peqqinnissaqarfiullu akornanni attaveqarneq annertusissaaq.

Sundhedsbetjeningen i byggerne

I byggerne udføres sundhedsbetjeningen for eksempel af en bygdesundhedsarbejder eller en sygeplejerske. Sundhedsfagligt personale fra regionssygehuset eller sundhedscenteret aflægger regelmæssige besøg med henblik på konsultationer, forebyggende undersøgelser og rådgivning.

Der oprettes en central vagtordning for hele regionen, og samtidig har alle bosteder med mindst 50 indbyggere telemedicinudstyret PIPALUK. PIPALUK rummer nye muligheder for at undersøge patienterne i byggerne lokalt. Sundhedspersonalet i byggerne kan sende undersøgelsesresultaterne til sundhedspersonalet på regionssygehuset. Dermed øges kontakten mellem befolkningen i byggerne og sundhedsvæsenet.

Peqqissaanikkut Nutarterineq – qanga, ullumi siunissamilu Sundhedsreformen – fortid, nutid og fremtid

2003

Inatsisartut 2003-mi ukiakkut ataatsimiinneranni peqqinnissaqarfiup nakorsaqaarfinnut agguataarsimanagera nunap ilusaanut sulisussaqaarniarnikkullu ajornartorsiutinut sanilliullugu tullu-artuunersoq Naalakkersuisunut apeqqutigineqarpoq.

På Landstingets Efterårssamling 2003 fremsættes et spørgsmål til Landsstyret om, hvorvidt sundhedsvæsenets distriktsinddeling er passende i forhold til landets geografi og rekrutteringsvanskelighederne.

2004

Peqqinnissamat Pisortaqarfiup peqqinnissaqarfiup nutaamik aaqqissuunneqarnissaanut siunnersuusiornissaq siunertaralugu annertuumik paasiniaaneq aallartippaa.

Direktoratet for Sundhed igangsætter et større udredningsarbejde med henblik på at komme med forslag til en ny struktur i sundhedsvæsenet.

2007

”Peqqinnissaqarfiup ilusaata nutarteriffigineqarnissaanut siunnersuut pillugu nassuiaat” Inatsisartut 2007-imi upernaakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqarpoq kingornatigullu oqallissutigineqarluni.

”Redegørelse vedrørende forslag til reform af sundhedsvæsenets struktur” fremlægges ved Landstingets Forårssamling 2007 og debatteres efterfølgende.

2008

2008-mi upernaakkut ataatsimiinnermi nassuiaatip allanngortiternera Inatsisartunut paasisutissiissutitut agguanneqarpoq.

Ved Forårssamlingen 2008 omdeles en revideret udgave af redegørelsen til Landstingets orientering.

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

Peqqissaanikkut nutarterineq aallartinneqarpoq.

Peqqinnissaqarfiit marluk toqqarneqarput (Peqqinnissaqarfik Qeqqa aammalu Peqqinnissaqarfik Disko) aqqissuussinermik nutaamik misileraasussat.

Naalakkersuisut nunap peqqinnissaqarfinnut agguataarsimanera pillugu nalunaarutip sanequnneqarsinnaanera akueraat, taamaalillunilu misileraavissat taakku marluk 1. januar 2010 aallartissinnaalerput.

Arbejdet med at gennemføre Sundhedsreformen igangsættes.

Der udpeges to pilotregioner (Sundhedsregion Qeqqa og Sundhedsregion Disko), som skal afprøve den nye struktur.

Naalakkersuisut godkender en dispensation fra bekendtgørelsen om landets inddeling i sundhedsdistrikter, så de to pilotregioner kan træde i kraft d. 1. januar 2010.

2009

2010

1. januar 2010: Peqqinnissaqarfiit marluk misileraavissut atuutilerput. Nutaamik ilusiliinermi misileraavissut misilittagariligaat inaarutaasumik nutarterinermik suliaqarnermi ilanngunneqarput. Nunatsinni nakorsaqarfiit misileraaviunngitsut piareersarput nunap immikkoortuani peqqinnissaqarfingornissaminut.

2010-mi ukiakkut Inatsisartut ataatsimiinernerat: Peqqissaanikkut nutarterineq pillugu nalunaarussiaq Inatsisartunut agguanneqassaaq.

1. januar 2010: De to pilotregioner træder i kraft. Pilotregionernes erfaringer med den nye struktur indgår i arbejdet med den endelige reform. Landets øvrige sundhedsdistrikter forbereder sig på at blive omdannet til regioner.

Efterårssamlingen 2010: En redegørelse om Sundhedsreformen omdøles til Inatsisartut.

2010

2011 - 2013

1. januar 2011: Peqqissaanikkut nutarterineq nuna tamakerlugu atuutilersinneqassaaq.

2013-ip tungaanut aqqissuussineq nutaaq nalilersorneqartuassaaq peqqinnissaqarfiillu ataasiakkaat pisariqartitaat naapertorlugit naleqqussarneqarluni.

1. januar 2011: Sundhedsreformen træder i kraft i hele landet.

Frem til 2013 bliver den nye struktur løbende evalueret og tilpasset forholdene i de enkelte regioner.

2011 - 2013

Peqqissaanikkut nutarterineq pillugu nuna tamakkerlugu angalaneq

Peqqissutsimut Naalakkersuisup Agathe Fontainip Peqqissaanikkut nutarterineq pillugu suliniuteqarnerup kikkunnit tamanit oqallisigineqarnissaa kissaatigaa. Taa-maammatt nunap immikkoortortaanut tamanut innuttaasunut peqqinnissaqarfimmilu sulisunut paasissutissiiniarluni angalasaqattaarpoq. Agathe ukiortaamiit ilaatigut Narsamut, Qeqertarsuup Tunuani, Qaanaamut, Upernavimmut Paamiunullu angalasimavoq.

Agathe Peqqissaanikkut nutarterineq pillugu Inatsisartut Peqqissutsimut Ataatsimiititaliaannik arlaleriarluni isumasioqatigiissitsisarpoq.

Peqqissaanikkut nutarterineq pillugu paasissutissat nitartagaq www.peqqik.gl aqutigalugu pissarsiarisinnavatit.

Landet rundt med Sundhedsreformen

Naalakkersuisoq for Sundhed Agathe Fontain ønsker størst mulig åbenhed om arbejdet med Sundhedsreformen. Derfor besøger hun alle dele af landet for at holde borgermøder og informationsmøder for de ansatte i sundhedsvæsenet. Siden nytår har Agathe blandt andet besøgt Narsaq, Diskoregionen, Qaanaaq-området, Upernavik og Paamiut.

Agathe har også afholdt flere seminarer om Sundhedsreformen for Inatsisartut's sundhedsudvalg.

Læs mere om Sundhedsreformen på www.peqqik.gl

